

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Факультет іноземних мов

Кафедра методики навчання іноземних мов

К В А Л І Ф І К А Ц І Й Н А Р О Б О Т А

на тему: «Формування іншомовної граматичної компетентності учнів старших класів з урахуванням індивідуального навчального стилю»

Студентки 2 курсу групи 2 МСОАЗ

Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальності 014 Середня освіта

Спеціалізації 014.021 Англійська мова і література

Синчук Ірина Віталіївна

Використання чужих ідей,
результатів і текстів мають
посилання на відповідне джерело

Науковий керівник
Дмітренко Наталя Євгенівна,
доктор педагогічних наук, професор

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Члени комісії _____

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

м. Вінниця – 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ З УРАХУВАННЯМ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО СТИЛЮ.....	6-22
1.1. Поняття іншомовної граматичної компетентності в методиці навчання іноземних мов.....	6
1.2. Особливості розвитку іншомовної граматичної компетентності учнів старших класів.....	14
1.3. Визначення індивідуального навчального стилю учнів старших класів.....	18
Висновки до розділу 1.....	21
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ З УРАХУВАННЯМ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО СТИЛЮ.....	23-56
2.1. Комплекс вправ для формування граматичної компетентності учнів старших класів з урахування індивідуального навчального стил.....	23
2.2. Організація і проведення пробного навчання з формування граматичної компетентності учнів старших класів з урахування індивідуального навчального стилю.	49
2.3. Аналіз результатів пробного навчання з формування граматичної компетентності учнів старших класів з урахування індивідуального навчального стилю.	54
Висновки до розділу 2.....	55
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59
ДОДАТКИ.....	64

ВСТУП

Актуальність дослідження. Граматичні аспекти будь-якої мови є невід'ємною частиною всіх видів мовленнєвої діяльності, а їх формування, вдосконалення та розвиток є основним завданням викладання іноземної мови. Вивчення граматики є частиною змісту програм викладання іноземних мов, її роль слід розглядати точки зору навчальної діяльності. Для того, щоб розробити відповідний підхід до вивчення граматики англійської мови, необхідно визнати, що навіть досконале знання граматики не дає повного знання мови, і що повне знання мови включає в себе знання граматики.

Граматична компетенція (ГК) – це здатність використовувати правильні граматичні структури у власному усному та писемному мовленні та розуміти граматичні структури мовлення інших людей, яка ґрунтується на складній та динамічній взаємодії між відповідними навичками та знаннями і граматичною свідомістю. Отже, основними компонентами ГК є граматичні навички, граматичні знання та граматична обізнаність.

Великого значення проблемі оволодіння граматичною стороною іншомовного спілкування надавали такі вітчизняні і зарубіжні дослідники: С. Ю. Ніколаєва, Н. К. Скляренко, Л. М. Черноватий, М. Finochiar, J. Harmer, J. Isenberg та інші.

Об'єкт дослідження: процес розвитку граматичної компетентності англійської мови в учнів старших класів.

Предмет дослідження: прийоми і засоби розвитку іншомовної граматичної компетентності учнів старшої школи з урахуванням індивідуального навчального стилю.

Мета роботи: є теоретично обґрунтувати доцільність застосування прийомів і засобів розвитку іншомовної граматичної компетентності учнів старших класів з урахуванням індивідуального навчального стилю, розробити комплекс вправ та перевірити його ефективність у процесі пробного навчання.

Відповідно до мети дослідження потрібно вирішити низку **завдань**:

- розглянути поняття іншомовної граматичної компетентності в методиці навчання іноземних мов;
- описати особливості розвитку іншомовної граматичної компетентності учнів старших класів;
- здійснити визначення індивідуального навчального стилю учнів старших класів;
- розробити та впровадити комплекс вправ для формування граматичної компетентності учнів старших класів з урахування індивідуального навчального стилю;
- навести організацію і проведення пробного навчання з формування граматичної компетентності учнів старших класів з урахування індивідуального навчального стилю;
- проаналізувати результати пробного навчання з формування граматичної компетентності учнів старших класів з урахування індивідуального навчального стилю.

Для реалізації поставлених завдань використано такі **методи дослідження**: відбір та систематизація психолого-педагогічної, методичної літератури на тему, аналіз документації (державні програми, навчальні плани освітніх установ), аналіз та узагальнення результатів, аналіз навчально-методичного комплексу.

Новизна дослідження полягає в тому, що вперше здійснюється ґрунтовна спроба теоретично та практично дослідити формування та розвиток іншомовної граматичної компетентності учнів старших класів з урахуванням індивідуального навчального стилю.

Практичне значення полягає в тому, що розроблений комплекс вправ може бути використаний в процесі навчання граматики англійської мови учнів в старших класах.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилась на базі Комунального закладу «Березівський ліцей» Чернівецької селищної ради в 10-11 класі.

Апробація результатів дослідження здійснена на міжнародних і всеукраїнських конференціях:

Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі», Вінниця, 18 жовтня 2023;

VI Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Інновації в сучасній освіті: український та світовий контекст», Умань, 20 жовтня 2023;

VII Всеукраїнська наукова інтернет конференція «Діалог мові культур у сучасному освітньому просторі», Суми, 14 листопада 2023;

XVI Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих науковців «Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкульиурної комунікації», Житомир, 10 листопада 2023;

V Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та зі її межами», Переяслав, 23-24 листопада 2023.

Загальна кількість публікацій – 5.

Структура роботи включає вступ, два розділи (теоретичний та методичний), висновки до кожного розділу, загальні висновки, бібліографічний список з 60 найменувань. Обсяг випускної кваліфікаційної роботи складає 66 сторінок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Мовленнєва комунікація. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 472 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ, 2004. 344 с.
3. Бех П.О., Бирхун Л.Б. Концепція викладання іноземних мов в Україні. Іноземні мови. 1996. №2. С. 3–8.
4. Бібік Н. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Київ : КІС, 2004. 112 с.
5. Бігич О. Б. Теорія і практика формування професійно орієнтованої іншомовної компетентності в говорінні у студентів нелінгвістичних спеціальностей. Київ: Вид. центр КНЛУ. 2013. 440 с.
6. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
7. Бігич О.Б. Сучасні засоби формування у студентів міжкультурної компетентності. Наукові записки. Серія Філологічні науки (мовознавство), 165, Кропивницький: Вид-во «КОД», 2018. С. 417– 422.
8. Білоножко Н. Є. Методика формування стратегічної англомовної компетенції старшокласників у процесі засвоєння лексикограматичного матеріалу. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Київський національний лінгвістичний університет, Київ. 2010. 320 с.
9. Близнюк О. І., Панова Л. С. Ігри у навчанні іноземних мов : Посібник для вчителів. Київ : Освіта, 1997. 64 с.
10. Богушевич Н. В. Формування потенційного словника учнів основної і старшої загально-освітньої школи під час читання. Іноземні мови. 2011. № 2. С. 10–15.

11. Богушевич Н. В., Сорока В. В. Формування репродуктивного словника учнів основної і старшої загальноосвітньої школи під час читання. Іноземні мови. 2011. № 2. С. 10–18.
12. Бойчук Г.М. Лексичні вправи для розвитку комунікативної компетенції. 9-10 класи. Англійська мова та література: наук.-метод. журн. Харків.: Видав, група «Основа», 2013. С. 47–49.
13. Бусел В. Б. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с. Власенко Л. Вступ до прикладної лінгвістики. Харків: НТУ «ХП», 2014. 228 с.
14. Вишневецький О. І. Методика навчання іноземних мов : навчальний посібник. Київ: Знання, 2011. 206 с.
15. Волкова Г.К. Організація навчання учнів мовної здогадки про значення стійких словосполучень англійської мови. Методика викладання іноземних мов. 1992. Вип. 20. С. 110–115.
16. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навчальний посібник. Київ : ВЦ “Академія”, 2006. 256 с.
17. Вусик Г., Нікішина Т. Загальне мовознавство. Бердянська : Берд. держ. пед. ун-т, 2016. 350 с.
18. Герлянд Т.М., Кулалаєва Н.В., Пащенко Т.М., Романова Г.М., Романов Л.А. Веб-квест у професійному навчанні : методичні рекомендації; за заг. редакцією Т.М. Герлянд. Київ.: ППО НАПН України, 2016. 141 с.
19. Голянич М. І., Стефурак Р. І., Бабій І. О. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія. Івано-Франківськ: Сімик, 2011. 272 с.
20. Гордєєва А. Й., Кулик С. Й. Мотивація англомовної комунікативної діяльності молодших школярів за допомогою граматичної гри. Іноземні мови, 2012, № 1. С. 17–21.
21. Гулій Т. Розвиток потенційного словникового запасу при вивченні англійської мови. Відкритий урок: розробки, технології, досвід: освіт. наук.-метод. журн. Київ.: Пед. вид-во "Плеяди", 2015. С. 29–31.

22. Дмітренко Н. Врахування індивідуальних навчальних стилів студентів у процесі автономного навчання. Інновації в сучасній освіті: український та світовий контекст : матеріали міжн. науково-практ. конф., 18-19 квітня 2019 р. м.Умань. Умань : «Візаві», 2019. Ч.1. 140 с. С.79-82.

23. Дмітренко Н. Врахування індивідуальних факторів: віку, здібностей і типу інтелекту у процесі автономного навчання професійно орієнтованого англomовного спілкування студентів. *Modern Technologies in the Development of Economy and Human Well-being. Series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts Katowice School of Technology. Monograph 39. Publishing House of University of Technology, Katowice, 2020, 262-267.*

24. Дмітренко Н. Генеза розвитку поняття «індивідуальний навчальний стиль». Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності», 11-12 квітня 2019 року, м. Тернопіль, ТОКШПО. С. 162-166.

25. Дмітренко Н. Є. Автономне навчання професійно орієнтованого англomовного спілкування майбутніх учителів математики [монографія]. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2020. 504 с. С.123.

26. Дмітренко Н.Є. Врахування індивідуального навчального стилю студента в умовах автономного навчання професійно орієнтованого англomовного спілкування. *Освітній простір України. №15 (1), 2019. С.62-70.*

27. Дмітренко Н.Є. Врахування індивідуального навчального стилю у процесі вивчення іноземної мови. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Викладання іноземних мов в Україні та за її межами: досвід і виклики», 21-22 березня 2019 року. Івано-Франківськ, ПНУ імені Василя Стефаника. С. 100-102.

28. Малихін О. В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів: теоретико-методологічний аспект : моногр. Кривий Ріг : Вид. дім, 2009. 307 с.

29. Мелконян В., Богдан А. Навчально-методичний посібник до практичних занять з методики викладання англійської та німецької мов: Херсон: Айлант, 2000. 60 с.

30. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : підручник / Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін. К. : ВЦ “Академія”, 2010. С. 116–121.

31. Міністерство освіти і науки України. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10–11 класи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf>

32. Мірошник І. В. Вправи для формування англомовної граматичної компетенції в учнів початкової загальноосвітньої школи. Іноземні мови, 2011, № 2. С. 37–46.

33. Морська Л.І. Теорія та практика методики навчання англійської мови Тернопіль: Астон, 2003. 348 с.

34. Несвіт А. М. Англійська мова. Ми вивчаємо англійську мову. 10 клас: підручник для 10-го класу загальноосвітніх навчальних закладів Київ.: Генеза, 2007. 256 с.

35. Ніколаєва С. Ю. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Переклад з англ. Київ: Ленвіт. 2013

36. Ніколаєва С. Ю. Зміст навчання іноземних мов і культур у середніх навчальних закладах. Іноземні мови. 2010. №3. С. 3–10.

37. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник. Київ, 2013. 592 с.

38. Ніколаєва С. Ю. Освітні та педагогічні технології і технології навчання іноземних мов і культур. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: [колективна монографія]. Київ: Ленвіт. 2015. С. 7–37.

39. Ніколаєва С. Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці) : [навч. посібник]. Київ. : Ленвіт, 2008. 235 с.
40. Ніколаєва С. Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): Навчальний посібник. К. : Ленвіт, 2008. С. 97–99, 109.
41. Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. Іноземні мови. 2010. № 2. С. 11–18.
42. Ноздрачова О.Г. Використання інфографіки у викладанні англійської мови. Англійська мова та література. 2016. № 7–8. С. 7–8.
43. Олійник Т. О. Особливості формування навчально-стратегічної компетентності. Іноземні мови. 2013. №4. С. 9–20.
44. Панова Л.С., Андрійко І.Ф., Тезікова С.В. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник. Київ: Академія. 2010. 328 с.
45. Плахотник В. М. Теоретичні основи навчання іноземних мов на початковому етапі в середній школі: Дидактико-методичний аспект : докт. пед. наук у формі наукової доповіді. Київ, 1992. 52 с.
46. Плотніков Є. О. Мультимедійні вправи для формування англомовної рецептивної граматичної компетенції у майбутніх учителів. Іноземні мови, 2010, № 4. С. 33–38.
47. Про Основні орієнтири виховання учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України, 2011р. (<http://osvita.ua/doc/files/news/245/24565/Orientir.rar>).
48. Редько В.Г. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів : навч.-метод. посіб. : Педагогічна думка, 2013. 260 с.
49. Роман С. В. Методика навчання англійської мови : Навчальний посібник. Київ: Ленвіт, 2005. 208 с.
50. Сайт «Pinterest» – Режим доступу: <https://www.pinterest.com/>

51. Соловей М. І., Спіцин Є. С., Кудіна В. В. Професійно-педагогічна підготовка майбутнього вчителя в кредитно-модульній системі організації навчання. Київ : Ленвіт, 2008. 377 с.
52. Тарнопольський О. Б., Кожушко С. П. Методика навчання студентів вищих навчальних закладів письма англійською мовою. Вінниця : Нова Книга, 2008. 288 с.
53. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: Навчальний посібник. Київ: Інкос, 2006. 248 с.
54. Трубіцина О. М., Лук'янченко І. О. Навчання читання англійською мовою студентів мовних факультетів. Одеса, 2018. 152 с.
55. Федоренко Ю., Федоренко Н. Комунікативна компетенція як найважливіший елемент успішного спілкування. Рідна школа. 2002. С. 63–65.
56. Шерстюк О. М., Арванітопуло Е. Г. Картки для самостійної роботи учнів з французької та англійської мов. Бібліотечка журналу «Іноземні мови». Вип. 1. 2007. Київ : Ленвіт, 2007. 48 с.
57. Dmitrenko N., Voloshyna O. (2018). Training of Prospective Teachers of Foreign Language to Work in Inclusive Classes. *Pedagogika*, 129(1), 187–205. <http://dx.doi.org/10.15823/p.2018.13>
58. Dmitrenko, N., Dolia, I., Nikolaeva, S. (2020). Soft Skills Development of Prospective Educators by Means of Problem-Based ESP Learning. *The New Pedagogical Review*, 60(2), 124–135. <http://doi.org/10.15804/tner.2020.60.2.10>
59. Dmitrenko N., Petrova A., Podzygun O., Nikolaeva S. (2021). Strategies in autonomous learning of professionally oriented English communication. *Journal of Teaching English for Specific and Academic Purposes* 9(3), 527–540. <https://doi.org/10.22190/JTESAP2103527D>
60. Illustrated Oxford Dictionary / Dorling Kindersley Limited and Oxford University Press. London, 1998. —1008 p.